Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету іноземної
та слов'янської філології
_____ А. М. Коваленко
28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПАРАТИВІСТИКА В ШКІЛЬНОМУ ТА ВУЗІВСЬКОМУ КУРСІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (російська))

Додаткова предметна спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Освітня-програма: Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література.

Англійська мова)

Мова навчання: російська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
28 серпня 2020 р.
Голова _____
Семеног О. М., доктор пед. наук, професор

Суми – 2020

Розробник: Медвідь Н. О., канд. філол. наук, доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Іванова І. Б., канд. пед. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="13">Магістр</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Загальна кількість годин – 150</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>100 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>4 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Дисципліна «Компаративістика в шкільному та вузівському курсі літературної освіти» є одним із підсумкових курсів, призначених для здобувачів магістерського ступеня філологічних спеціальностей. Даний курс покликаний ознайомити студентів з досягненнями різних національних літератур, навчити виявляти їх зв'язки та спорідненості, схожості й відмінності, використовувати набуті знання на практиці у системі вузівської та шкільної літературної освіти.

Мета дисципліни – дати знання з компаративістики як галузі літературознавчої науки, зокрема ознайомити студентів з основними порівняльними студіями, дати уявлення про світовий літературний процес у єдності загального й універсального та унікального й самобутнього, навчити здійснювати порівняльний аналіз художніх творів у вузівській та шкільній практиці.

Завданнями курсу є**:**

– ознайомити студентів з основним колом питань та проблем, які досліджує компаративістика, та її термінологічною системою;

– подати матеріал про основні етапи становлення компаративістики як літературознавчої дисципліни;

– продемонструвати внесок учених у дослідження питань і проблем компаративістики;

– розкрити сутність провідних напрямів порівняльних досліджень;

– показати роль художнього перекладу в системі міжлітературних зв'язків;

– розкрити особливості типологічних та генетичних зв'язків на ідейно-тематичному, сюжетно-композиційному, мотивному, образному, жанрово-стильовому рівнях;

– розкрити сутність інтертекстуального підходу, застосованого в сучасній компаративістиці;

– ознайомити з поняттям та сутністю літературної імагології в системі компаративістики;

– навчити здійснювати порівняльний аналіз художніх текстів на різних рівнях компаративних спорідненостей та відмінностей з урахуванням методичних вимог до шкільної літературної освіти.

У результаті вивчення курсу студент має **знати:**

– термінологію літературної компаративістики;

– зв'язок компаративістики з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, зокрема історією та теорією літератури;

– етапи становлення компаративістики як самостійної літературознавчої дисципліни;

– досягнення українських та західноєвропейських, американських шкіл порівняльного літературознавства;

– основні форми контактно-генетичний зв'язків: впливи, запозичення, трансформація, алюзія, стилізація, пародія тощо та їх вираження у літературі;

– сутність перекладу як форми міжлітературних взаємин, концепції художнього перекладу;

– рівні типологічних спорідненостей: тематичний, стильовий, генологічний; їх вираження у літературі;

– форми текстуальних зв'язків;

– категорії імагології: національні стереотипи, національний образ світу тощо.

Студент має **уміти:**

– оперувати термінологією дисципліни;

– визначати основні проблеми в системі сучасної компаративістики;

– охарактеризувати стан розвитку науки компаративістики;

– здійснювати аналіз оригіналу й перекладу (перекладів) як цілісної текстової структури, визначати втрати й компенсації перекладача;

– застосовувати теоретичні знання на практиці у процесі порівняльного аналізу літературних творів у вузівському та шкільному вивченні;

– аргументувати свою позицію у дискусії з опонентом.

Студент має **володіти:** навичками порівняльного літературознавчого аналізу, здатністю виявляти та досліджувати спільні та відмінні явища світового літературного процесу, використовуючи знання при рішення конкретних освітніх задач у шкільній практиці; здатністю розвивати та удосконалювати свій рівень володіння методологією літературознавчих та текстологічних досліджень.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення курсів «Історія зарубіжної літератури», «Історія російської літератури» за програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Обізнаність із вітчизняною та світовою літературами.

3. Методи навчання

Дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивний, метод проєктів.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент глибоко засвоїв знання й повністю сформував необхідні вміння: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні характеристики літературних явищ, використовує самостійно здобуту інформацію; володіє навичками проведення літературних паралелей у шкільній практиці; усебічно характеризує літературні явища або закономірності, співставляє їх з подібними явищами іншої національної літератури; наводить самостійно підібрані приклади,

	супроводжуючи їх аргументованими коментарями; самостійно вирішує пізнавальні пошукові задачі; може співставляти різні наукові позиції, концепції, підходи, посилається на наукові джерела й називає прізвища дослідників-літературознавців; якісно виконав усі завдання, передбачені робочою програмою.
B	Студент глибоко засвоїв знання й повністю сформував необхідні вміння: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні характеристики літературних явищ, використовує самостійно здобуту інформацію; володіє навичками проведення літературних паралелей у шкільній практиці; усебічно характеризує літературні явища або закономірності, співставляє їх з подібними явищами іншої національної літератури; наводить самостійно підібрані приклади, супроводжуючи їх аргументованими коментарями; самостійно вирішує пізнавальні пошукові задачі; виконав усі завдання, передбачені робочою програмою.
C	Студент володіє системою необхідних знань і вмінь: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні характеристики літературних явищ у вузівській та шкільній практиці, використовує самостійно отриману інформацію; усебічно характеризує літературні явища або закономірності, співставляє їх з подібними явищами; наводить самостійно вибрані приклади; виконав усі завдання, передбачені робочою програмою.
D	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни, понятійний апарат засвоїв не повністю, допускає помилки у формулюванні понять, класифікацій і порівняльних характеристик літературних явищ; самостійно опрацював окремий об’єм інформації, але не усвідомлено – не використовує отриману інформацію у відповідях; при виконанні практичних завдань робить помилки; виконав не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою.
E	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни, понятійний апарат засвоїв не повністю, допускає помилки у формулюванні понять, класифікацій і порівняльних характеристик літературних явищ; самостійно опрацював не увесь необхідний об’єм інформації, недостатньо її усвідомив – не використовує отриману інформацію у відповідях; при виконання практичних завдань робить помилки; виконав не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою, у відповідях допускає помилки.
FX	Студент не володіє достатнім об’ємом знань, умінь і навичок у межах дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату, відповіді не віддзеркалюють 50% матеріалу, самостійно не працював з додатковою інформацією; практичні завдання виконав

	частково (до 40%).
F	Студент не володіє достатнім об’ємом знань, умінь і навичок у межах дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату, відповіді не віддзеркалюють 50% матеріалу, самостійно не працював з додатковою інформацією; практичні завдання виконав частково (до 20%).

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Для оцінювання рівня виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів застосовуються такі критерії:

1) повнота виконання завдання (елементарна; фрагментарна; повна / неповна).

2) рівень самостійності студента (під керівництвом викладача; самостійно).

3) сформованість навчально-інформаційних умінь (робота з підручником, складання плану, конспекту; вміння користуватися навчальною, науковою та довідковою літературою, словниками та ін.).

4) сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення; вміння відповідати на питання, виконувати завдання та ін.).

5) рівень сформованості спеціальних умінь (уміння використовувати на практиці набуті знання):

– високий: володіння навичками творчо-дослідницької діяльності;

– достатній: використання набутих знань у стандартних практичних ситуаціях;

– середній: уміння обирати відомі способи дії для виконання спеціальних завдань;

– низький: володіння навичками проводити обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

5. Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума балів
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	60	100
Поточний контроль											
5	6	6	6	6	6	6	6	5	8		
Контроль самостійної роботи										40	
4	4	3	4	4	4	3	3	4	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**Відмінно**
82 – 89	**B**	**Добре**
74 – 81	**C**	
64 – 73	**D**	**Задовільно**
60 – 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 – 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання проводиться шляхом перевірки знань теоретичних питань та виконання практичних, тестових завдань, а також знань з питань самоконтролю роботи студентів.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. КОМПАРАТИВІСТИКА ЯК НАУКА

Тема 1.1. Предмет, основні завдання, історія виникнення компаративістики:
- предмет, завдання компаративістики;
- основні компоненти та розділи сучасної компаративістики;
- етапи наукової компаративістики;
- сучасні компаративні студії в Україні;
- місце компаративістики серед інших гуманітарних дисциплін.

Тема 1.2. Генетико-контактний підхід до вивчення літератури:
- сутність генетичного підходу до вивчення літератури, поняття діахронії та синхронії;
- форми міжлітературних взаємин;
- рецепція як синтетична форма генетико-контактних зв'язків;
- переклад як форма літературних взаємин; вивчення питання в школі.

Тема 1.3. Тематичний рівень компаративістики:
- зміст та обсяг понять «тема», «тематика», «тематологія». Різновиди тематики. Проблеми класифікації тематичних елементів;

- складові художньої тематики: тематологічний сюжет, тематологічний жанр, мотив, топос, архетип;
- традиційні сюжети та образи, їх вивчення у школі.

Тема 1.4. Типологічні аналогії в літературі:
- типологія як метод наукового пізнання;
- порівняльна поетика;
- орієнтовний план аналізу поетичного твору; практика використання у школі;
- аналіз оповідних структур у компаративному вимірі в системі вузівської та шкільної літературної освіти.

Тема 1.5. Типологія літературних жанрів та стилів:
- огляд сучасних досліджень типології жанрів та стилів;
- внутрішня жанрова типологія новели;
- аналіз новели-казки в порівняльно-типологічному аспекті;
- аналіз поетики бароко в порівняльно-типологічному аспекті.

Розділ 2. СУЧАСНІ КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 2.1. Міждисциплінарні підходи до літератури та її контекстів:
- компаративістика «без берегів»;
- поняття «мультикультуралізм»;
- аналіз текстів ризоматичної структури.

Тема 2.2. Інтертекстуальний метод у сучасній компаративістиці:
- поняття «інтертекстуальність»;
- форми міжтекстуальних відношень;
- категорія метатексту в компаративних дослідженнях;
- приклад аналізу колажної поетики у вузівській та шкільній практиці старшокласників.

Тема 2.3. Імагологія як галузь компаративістики:
- імагологія як міждисциплінарна галузь;
- розвиток літературознавчої імагології;
- поняття «етноімагологія», «етнообраз».

Тема 2.4. Література в системі мистецтв:
- поняття інтермедіальності;
- огляд досліджень інтермедіальної проблематики;
- приклад літературознавчої інтерпретації в інтермедіальному вимірі.

Тема 2.5. Захист науково-навчальних проєктів.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва розділів та тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам. р.		Лекції	Практ.	Конс.	Сам. р.
Розділ 1. КОМПАРАТИВІСТИКА ЯК НАУКА										
Тема 1.1. Предмет, основні завдання, історія виникнення компаративістики.	10	2	-		8	14	2			12
Тема 1.2. Генетико-контактний підхід до вивчення літератури.	17	2	6	1	8	14		2		12
Тема 1.3. Тематичний рівень компаративістики.	15	2	4	1	8	14		2		12
Тема 1.4. Типологічні аналогії в літературі.	14	2	4		8	13			1	12
Тема 1.5. Типологія літературних жанрів та стилів.	12	2	2		8	12				12
Розділ 2. СУЧАСНІ КОМПАРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ										
Тема 2.1. Міждисциплінарні підходи до літератури та її контекстів.	15	2	2		11	17		2		15
Тема 2.2. Інтертекстуальний метод у сучасній компаративістиці.	17	2	2	1	12	17	2			15
Тема 2.3. Імагологія як галузь компаративістики.	15	2	2		11	16			1	15
Тема 2.4. Література в системі мистецтв.	14	2		1	11	15				15
Тема 2.5. Захист науково-навчальних проєктів	21		6		15	18				18
Усього годин	150	18	28	4	100	150	4	6	2	138

8. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Генетико-контактний підхід до вивчення літератури	6	2
2	Тематичний рівень компаративістики	4	2
3	Типологічні аналогії в літературі	4	
4	Типологія літературних жанрів та стилів	2	
5	Міждисциплінарні підходи до літератури та її контекстів	2	2
6	Інтертекстуальний метод у сучасній компаративістиці	2	
7	Імагологія як галузь компаративістики	2	
8	Захист науково-навчальних проєктів	6	
Разом		28	6

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Будний В. Порівняльне літературознавство : підручник для студ. вищих навч. закл. Київ: Києво-Могилянська академія, 2008. 430 с.
2. Грицик Л. Українська компаративістика. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 299 с.
3. Гром'як Р. Орієнтації. Розмисли. Дискурси. 1997 – 2007. Тернопіль: Джура, 2007. 368 с.
4. Літературознавча рецепція і компаративний дискурс / за ред. Р. Гром'яка. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 367 с.
5. Наливайко Д. Сучасна літературна компаративістика. Київ: Києво-Могилянська академія, 2009. 487 с.
6. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика. Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. 347 с.
7. Основи літературної компаративістики: метод. вказівки, план-проспект курсу, плани практ. занять для студ. V курсу / упоряд. проф. Л. В. Грицик, О. Г. Астаф'єв. Київ: Київський університет, 2007. 55 с.
8. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи: антологія / ред. Д. Наливайко. Київ: Києво-Могилянська академія, 2009. 487 с.

Додаткові:

1. Галич О. А. Історія літературознавства. Луганськ: Знання, 2002. 252 с.
2. Галич О. Теорія літератури. Київ: Либідь, 2001. 488 с.

3. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко]. К. : Вид-во С. Павличко «Основи», 2003. 503 с.
4. Западное литературоведение XX века: энциклопедия / гл. науч. ред. Е. А. Цурганова. Москва: Intrada, 2004. 560 с.
5. Зубрицька М. Передмова. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літетратурно-критичної думки XX ст.* Львів: Літопис, 2002. С. 15 – 31.
6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / ред. А. Волков та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 634 с.
7. Літературна компаративістика. Вип. IV. Імагологічний аспект сучасної компаративістики: стратегії та парадигми. Ч. І. – ІІ. Київ: Стилос, 2011. 449 с.
8. Літературна компаративістика. Вип. ІІ. Київ: Фоліант, 2005. 362 с.
9. Літературознавча компаративістика: навчальний посібник / за ред. Р. Гром'яка. Тернопіль: Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, 2002. С. 6 – 20; 29–181.
10. Літературознавство: словник основних понять / пер. з нім. А. Цяпа. Тернопіль: Богдан; Штуттґарт – Ваймар: Й. Б. Метцлер, 2008. 278 с.
11. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Т. 1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
12. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Т. 2. Київ: Академія, 2007. 624 с.
13. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як та ін. Київ: Академія, 1997. 752 с.
14. Мітосек З. Теорія літературних досліджень / пер. з польськ. В. Гуменюк. Сімферополь: Таврія, 2005. 408 с.
15. Наєнко М. Українське літературознавство. Школи, напрями, тенденції. Київ: Академія, 1997. 320 с.
16. Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність: українська література в контексті європейського літературного процесу. Київ: Дніпро, 1988. 395 с.
17. Наливайко Д. С. Сучасна літературна компаративістика: Аспекти й тенденції. *Слово і Час.* 2007. № 5. С. 28 – 30.
18. Наливайко Д. С. Україна очима Заходу. 2-ге вид., доп. Київ: Грамота, 2008. 782 с.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Тестові завдання.
3. Мультимедійні засоби.
4. Засоби контролю й самоконтролю.